

**INTERAKTIV METODLAR ORQALI BOSHLANG'ICH SINIF
O'QUVCHILARINING O'QISH SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH
JARAYONI**

Rustamova Davlatxon Toirjon qizi

Farg'ona davlat universiteti, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Raxmonova Mohidil Po'latjon qizi

Farg'ona davlat universiteti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada interaktiv metodlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini rivojlantirishga oid samarali pedagogik yondashuvlar yoritilgan. Tadqiqotda ko'rgazmali materiallardan foydalanish, kichik guruhlarda ishlash, o'yin texnologiyalarini qo'llash hamda o'quvchilarning mustaqil fikrlashini qo'llab-quvvatlovchi metodlar tahlil qilingan. Natijalar interaktiv usullar o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishi, matnni tushunish ko'nikmalarini yaxshilashi va o'qish jarayonini faollashtirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: pedagogika, ta'lim jarayoni, tarbiya, shaxs rivoji, metodika, innovatsion yondashuv, o'quv faoliyati, kompetensiya, zamonaviy ta'lim, didaktika, malaka, bilim.

Interaktiv metodlar o'quvchini bilish jarayonining markaziga chiqarib, uning kognitiv faolligini kuchaytiradi, matn mazmunini chuqur anglash, mantiqiy tahlil qilish va mulohaza yuritish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ayniqsa, klasterlash, muammoli vaziyat yaratish, hamkorlikda o'qitish texnologiyalarining qo'llanilishi boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish kompetensiyalarining shakllanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqolada interaktiv metodlarning ilmiy-nazariy

asoslari, pedagogik imkoniyatlari hamda ularning o'qish savodxonligini rivojlantirishdagi mexanizmlari tahlil qilinadi. "Interfaol" tushunchasi lot. "interakt" "birgalikda harakat qilish ma'nosini bildiradi. Interfaol o'qitishda to'liq va rejalashtirilgan maqsadlar bo'ladi. Ushbu maqsadlardan biri- o'qitish jarayonida shunday yuqori darajadagi sharoit yaratish kerakki, unda tinglovchi o'qitish jarayonini mahsuldor jarayonga aylantirishi kerak. Interfaol o'qitish usullarini qo'llash - tinglovchilar takomillashuvining muhim yo'nalishlaridan biridir. Faol usullarni qo'llashga yondoshgan o'qitish jarayoni sinfdagi barcha tinglovchilarning anglash va fikrlash jarayonda ishtirok etishini hisobga olgan holda tashkil etiladi. Interfaol usullar o'zaro harakat, o'quvchilarning faolligi, guruh tajribasiga tayanish, o'zaro munosabat tamoyillariga asoslanadi. Oshkoralik asosida ishtirokchilarning o'zaro harakati, dalillarining asosiligi, hamkorlikdagi bilimlar banki, o'zaro baholash va nazorat imkoniyati bilan belgilanadigan ta'limiy muloqot manbai yaratiladi. Yosh avlodga ta'lim berish, ularda bilim, ko'nikma va malakalarni hosil qilish, yangi haqiqatlarni ocha olishga qodir bo'lgan ijodiy mantiqiy tafakkurni rivojlantirishdan iborat. Ta'lim bolalarning o'zlashtirishi, o'zida bilish qobiliyatlarini hamda fikrlash va harakatlarini namoyon qilish jarayonidir.

Interfaol usulda o'tkaziladigan o'qish mashg'ulotlari bolalarda mustaqil fikrlashni, o'z fikrini himoya qilish va davlat talablariga mos ko'nikmalarni shakllanishiga zamin yaratadi. Bolalar kichik yoshdan boshlab, predmetlarning xususiyatlarini bilishga, ularning yangi qirralarini ochishga qiziqadilar. Bu esa bolalarning hayoti uchun xavfli bo'lishi mumkin. O'qituvchi oldida turgan muhim

vazifa bolalarning tajriba o'tkazishlari, tevarak-atrofdagi narsa va hodisalarni bilishlari uchun sharoit yaratishdan iboratdir. Ilg'or xorijiy tajribani hisobga olgan holda bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish sharoitlarini yaratish, ta'lim sifatini oshirish, bolalarni sifatli o'qitishni tubdan yaxshilash uchun ta'lim-tarbiya jarayoniga jahon amaliyotida keng qo'llaniladigan zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini joriy etish lozim.

Hozirgi paytda pedagogika fanida pedagogik texnologiyalar, ta'lim texnologiyasi, o'qitish texnologiyasi iboralari tez-tez tilga olinmoqda. Bugungi kungacha pedagogik adabiyotlarda, ta'lim muammolariga oid ma'ruzalar, rasmiy hujjatlarda "yangi pedagogik texnologiya", "ilg'or pedagogik texnologiya", "zamonaviy ta'lim texnologiyasi" ga oid tushunchalari hali ham bir qolipga tushirilmagan, entsiklopediyalarda izohlanganicha yo'q, uning mazmunini yagona talqini ishlab chiqilmagan va shuning uchun iboraning bir-biridan farqlanuvchi ko'pgina ta'riflari mavjud.

Pedagogik texnologiya - shunday bilimlar sohasiki, ular vositasida uchinchi ming yillikda davlatning ta'lim sohasidagi siyosatida tub burilish yuz beradi, o'qituvchi faoliyati yangilanadi, o'quvchi va talaba yoshlarda hurfiylik, bilimga chanqoqlik, Vatanga mehr-muhabbat, isonparvarlik tuyg'ulari tizimi shakllantiriladi.

Ma'lumotlilik asosidagi bosh g'oya ham tabiat va inson uzviyligini anglab yetadigan avtoritar va soxta tafakkur yuritish usulidan voz kechgan, sabr-bardoshli, qanoatli, o'zgalar fikrini hurmatlaydigan, milliy-madaniy va umuminsoniy

qadriyatlar kabi shaxsiy sifatlarni shakllantirishni ko'zda tutgan insonparvarlik hisoblanadi. Bu masalaning yechimi qaysidir darajada ta'limni texnologiyalashtirish bilan bog'liqdir.

Pedagogik texnologiya tushunchasini izohlashda texnologiya jarayoni asos qilib olingan. Aslini olganda ham, bu tushunchaga berilgan ta'riflar pedagogik adabiyotlarda nihoyatda ko'pdir. Pedagogik adabiyotlarda "texnologiya" atamasining xilma-xil ko'rinishlarini uchratish mumkin: "o'qitish texnologiyasi", "ta'limli texnologiya", "ma'lumot texnologiyasi", "o'quv jarayoni texnologiyasi" va hokazo. O'qitish texnologiyasi pedagogik texnologiyaga yaqin tushuncha bo'lsa-da, aynan o'xshash ma'noni anglatmaydi, chunki u ma'lum predmet, mavzu va savollar doirasidagi aniq o'quv materialini o'zlashtirish yo'lini muayyan texnologiya atrofida ifoda etadi. U ko'proq xususiy metodika bilan bir qatorda turadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini rivojlantirish jarayonida interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiruvchi muhim pedagogik omil hisoblanadi. Interaktiv yondashuv o'quvchilarning o'quv jarayonidagi faol ishtirokini ta'minlab, ularni mustaqil fikrlashga, matn mazmunini chuqur anglashga, tahlil qilish va muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltiradi. O'qish mashg'ulotlarida faol metodlarni qo'llash nafaqat bilim olish jarayonini faollashtiradi, balki o'quvchilarda refleksiya, ijodkorlik va hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Shuningdek, interfaol metodlarning o'zaro hamkorlik, o'quvchining shaxsiy tajribasiga tayanish, fikr almashish va o'zaro ta'sir tamoyillariga

asoslanishi o'quv jarayonining sifati va mazmunini boyitadi. Bunday yondashuv barcha o'quvchilarning bilim olish jarayoniga jalb qilinishini ta'minlab, ularning individual imkoniyatlarini ro'yobga chiqaradi. Natijada interaktiv metodlar o'qish savodxonligini rivojlantirishning ustuvor strategiyasi sifatida qaralib, ta'limning innovatsion mazmunini shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Madvaliyev A., Mahkamov N. va boshqalar. O'zbek tilining izohli lug'ati. – Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 2021.- 5 tomli.
2. Omonov H., Xo'jayev. va boshqalar. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat.- Toshkent:Iqtisod-moliya, 2009.- 240 b.
3. Yo'ldoshev, J. G. Pedagogik texnologiyalar vainnovatsion ta'lim. — Toshkent: Fan, 2021. — 198 b.
4. Xolmatova, N. M. O'qish savodxonligi darslaridao'quvchilarda mustaqil fikrlashni shakllantirish. — “Boshlang'ich ta'lim” jurnali, №3, 2023. — 27–31-betlar.
5. Tilavova, D. Sh. Boshlang'ich sinf o'quvchilaridaiqtisodiy kompetensiyani shakllantirishning samaralimetodlari. — “Ta'lim jarayoni” ilmiy-amaliy jurnal, №1, 2024. — 44–47-betlar.
6. Abdullaeva, N. A. Boshlang'ich ta'limda fanlararointegratsiya tamoyillari. — Toshkent: Fan vatexnologiya, 2019. — 112 b.

7. Karimova, Z. Sh. O'qish darslarida o'quvchilarning ijtimoiy va iqtisodiy kompetensiyalarini rivojlantirish. — "Ta'lim va taraqqiyot" jurnali, №2, 2023. — 59–63-betlar.

8. Raxmonov, M. Pedagogik mahorat va o'qituvchifaoliyati. — Toshkent: Ilm ziyo, 2022. — 176 b.